

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ROKYCANY

**ČESKÝ SVAZ PROTIFAŠISTICKÝCH
BOJOVNÍKŮ – ZÁKLADNÍ ORGANIZACE
OKRESU ROKYCANY**

(1947) 1948 - 1985

Skupinový inventář

Evidenční čísla NAD

728, 729, 730, 731, 732, 733

Evidenční čísla pomůcky

164

Zpracovali: Mgr. Jindřich Fajt, Mgr. Hana Hrachová

Rokycany 2005

ÚVOD

OBSAH

ÚVOD

I. Vývoj původců fondů	4
II. Vývoj a dějiny fondů	7
III. Archivní charakteristika fondů	8
IV. Obsah fondů	8
V. Záznam o uspořádání fondů	9

PŘÍLOHY

Č. 1 Seznam použité literatury	11
Č. 2 Seznam použitých zkratk	11

INVENTÁRNÍ SEZNAMY

ZO ČSPB Mirošov	13
ZO ČSPB Mýto	14
ZO ČSPB Radnice	15
ZO ČSPB Rokycany	16
ZO ČSPB Strašice	18
ZO ČSPB Zbiroh	19

I. Vývoj původců fondů

Původcem fondů začleněných do skupinového inventáře Českého svazu protifašistických bojovníků – základní organizace okresu Rokycany jsou základní organizace v Mirošově, Mýtě, Radnicích, Rokycanech, Strašicích a Zbiroze. Jde o fondy všech základních organizací našeho okresu.

Předchůdce původce fondu tzv. Svaz bojovníků za svobodu vznikl na sjezdu konaném v Praze ve dnech 8. a 9. 5. 1948 sloučením původně samostatných organizací Československé obce legionářské, Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých po politických obětech nacismu a fašismu a Svazu národní revoluce. Ve dnech 17. a 18. 11. 1951 byl integrační proces završen sloučením českého SBS se slovenským Zväzem ľudových protifašistických bojovníkov ve Svaz protifašistických bojovníků. Organizace pod tímto názvem fungovala až do roku 1969.

Sjezd konaný ve dnech 25. – 26. 3. 1969 byl přímou reakcí na federalizaci. Jako formálně přímý pokračovatel prvotního institucionálně jednotného Svazu protifašistických bojovníků (1951 – 1969) vznikl na ustavujícím kongresu v Praze ve dnech 27. a 28. 5. 1969 Československý svaz protifašistických bojovníků (ČSSPB), jehož nižší organizační složky, v tomto případě na platformě národního či republikového vymezení, reprezentovaly Český svaz protifašistických bojovníků (ČSPB, ustavující sjezd 25. a 26. 3. 1969 v Praze) a Slovenský zväz protifašistických bojovníkov (SZPB, ustavující sjezd 19. a 20. 2. 1969 v Bratislavě). Na mezinárodní úrovni byl formálním reprezentantem Československa od roku 1969 jen ČSSPB.

Pod tímto názvem fungovala organizace až do 25. 4. 1990, kdy se v Praze uskutečnil mimořádný sjezd ČSPB, na němž se delegáti většinou hlasů shodli na změně názvu na Český svaz bojovníků za svobodu. Přímá kontinuita SBS, SPB a ČSPB je dána právní návazností, jednotným charakterem, celostátní působností a shodnou organizační výstavbou celé odbojářské organizace – bez ohledu na to, jak se nazývala.

Činnost organizace spočívala zejména v propagační práci, tj. přednáškové a publikační činnosti a v účasti na četných oslavách. Členové zajišťovali dispensární péči u příslušných obvodních lékařů, pomáhali při podávání žádostí o osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., při podávání žádostí o lázeňskou péči a podávali návrhy na odbojářskou rekreaci pro členy apod. Na rokycanském okrese se členové zabývali také evidencí a ochranou památek protifašistického odboje a zejména soustřeďovali podkladové materiály o situaci během druhé světové války.

Základní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků v Mirošově existovala (pod různými názvy) v letech 1948 - 1985. Navázala na činnost místní jednoty Svazu osvobozených politických vězňů (založené v Mirošově v roce 1945). Přesné datum zániku ani další podrobnější údaje o činnosti této organizace se zjistit nepodařilo.

Základní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků v Mýtě působila v obci pod různými názvy v letech 1948 - 1982. I ona vzešla z místní jednoty Svazu osvobozených politických vězňů (založené v Mýtě v roce 1945).

V roce 1980 měla mýtská organizace 15 členů, z toho 9 z Mýta, a po jednom z Cheznovic, Medového Újezda, Holoubkova, Vejvanova, z Prahy a z Liberce. Předsedou byl v tomto období Antonín Perlík.

Předchůdkyní ZO ČSPB v Radnicích v letech 1963 - 1969 byla Místní organizace Svazu protifašistických bojovníků v Radnicích. Podle údajů z fondu OV ČSPB Rokycany existovala tato organizace (pod označením SPB) v Radnicích již v roce 1952 a zřejmě přímo navázala na činnost místní odbočky Svazu osvobozených politických vězňů (později místní jednoty SBS) v Radnicích (založené 1. 7. 1945).

V roce 1969 došlo k přejmenování MO SPB na Místní organizaci Českého svazu protifašistických bojovníků v Radnicích, od roku 1974 se název ustálil na ZO ČSPB. V důsledku neustálého poklesu členské základny (pro srovnání v roce 1970 39 členů, v roce 1985 již pouhých 16 členů) byla ZO ČSPB Radnice k 25. 10. 1985 zrušena.

V čele radnické organizace působil v letech 1968 – 1980 František Milfait, od roku 1980 ho vystřídala Františka Bittnerová. Výbor se skládal z předsedy, místopředsedy, jednatele, kulturního a sociálního referenta, hospodáře, zapisovatele, dvou revizorů a jednoho člena bez funkce. Členové se scházeli v malém sále Městského kulturního střediska Radnice či v agitačním středisku.

Rokycanská základní organizace vznikla v březnu 1974 přejmenováním místní organizace ČSPB na základní. Navázala tak na činnost Místní organizace Svazu protifašistických bojovníků v Rokycanech v letech 1963 - 1969, Místní jednoty SPB v Rokycanech v letech 1952 - 1962 a Místní jednoty Svazu bojovníků za svobodu v Rokycanech v letech 1948 - 1951. Jednotná organizace odbojářů v Rokycanech vznikla v období od května 1948 do září 1949 postupným sblížením a sloučením místní jednoty Československé obce legionářské (obnovené v roce 1945) a místní odbočky Svazu osvobozených politických vězňů (založené 16. 6. 1945). Po celou dobu své existence byla nejpočetnější a také - s ohledem na působení v okresním městě - nejvýznamnější místní odbojářskou organizací v okrese Rokycany. ZO ČSPB Rokycany byla zrušena v roce 1988.

V letech 1949 – 1951 byl předsedou rokycanské organizace SBS Zdeněk Blud'ovský. Členové se scházeli na různých místech – v hostinci Na Železné, Na Hradčanech, v kulturním středisku na nádraží apod. O činnosti organizace v letech 1951 – 1961 nelze říci zcela nic, neboť zápisy ze schůzí v tomto období nebyly pravděpodobně ani vedeny.

Ustavující schůze rokycanské Místní jednoty Svazu protifašistických bojovníků se uskutečnila dne 14. 11. 1961. Předsedou byl zvolen Jindřich Kalivoda, ostatními členy výboru byli místopředseda Boubelík, jednatel Malý, zapisovatel Stadler, kulturní referent Hejduk, pokladník Šik, sociální referent Kuchler, budovatel Goldschneider, hospodářská referentka Houlová, vedoucí žen Krocová, archivářka Horáková a zástupce Národní fronty Boubelík. Na konci roku 1961 měla jednota 180 členů. V tomto roce se konalo 12 výborových a 5 členských schůzí. V letech 1969 - 1980 byl předsedou zvolen Václav Titl z Rokycan. Činnost organizace v osmdesátých letech až do jejího zániku opět nelze sledovat, neboť chybí jakékoliv písemnosti.

Historie Základní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků ve Strašicích sahá až do doby působení Místní jednoty Československé obce legionářské ve Strašicích, která byla pravděpodobně obnovena po osvobození v roce 1945. Z dochovaných písemností vyplývá, že strašičtí legionáři byli v okrese Rokycany jediní, kteří přešli do Svazu bojovníků za svobodu (SBS) v roce 1948, aniž by se slučovali s jinou odbojářskou organizací a nějak dramaticky měnili počet svých členů (v roce 1947 14 členů, v roce 1949 20 členů). Přesto i v této organizaci postupně převládli příslušníci II. odboje (po MJ SBS následovala MJ a MO SPB, pak MO a ZO ČSPB).

Dlouholetým předsedou strašické organizace byl Vincent Jurik. Činnost ZO ČSPB Strašice byla zřejmě ukončena v roce 1975, event. v roce 1977 - pro malý počet členů a jejich stáří.

Poslední z organizací je Základní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků ve Zbiroze. Místní odbočka Svazu osvobozených politických vězňů vznikla ve Zbiroze již v roce 1945.

ZO ČSPB existovala ve Zbiroze (v různých obměnách) až do 25. října 1985. Tato odbočka zaujímala co do významu zbirožského odboje i početnosti organizace 2. místo v okrese Rokycany za ZO ČSPB v okresním městě. V roce 1981 měla 33 členů, z toho 10 žen. Členové nebyli pouze ze Zbiroha, ale i jeho okolí – z Kařeza, Týčku, Plískova, Mlečic, Podmokel, Čilé a Hlohoviček. Předsedou organizace byl v letech 1972 - 1975 Jan Ekl, od roku 1975 Antonín Dvořák.

II. Vývoj a dějiny fondů

Písemnosti vznikly z činnosti jednotlivých základních organizací. Vzhledem k tomu, že šlo o organizace poměrně malé a neustále se ztenčující, byla administrativa zajišťována pouze jednotlivci. Ti pak uchovávali písemnosti většinou doma. Rozsah písemné agendy lze jen těžko určit. Rokycanská organizace v roce 1950 měla k 31. 3. přijato a odesláno 170 dopisů. Pro porovnání v období od 1. 1. do 28. 11. 1976 bylo evidováno 156 čísel jednacích.

Jednotlivé fondy obsahují nejen písemnosti Českého svazu protifašistických bojovníků, ale také písemnosti jeho předchůdců, tj. Svazu protifašistických bojovníků a Svazu bojovníků za svobodu, pokud se dochovaly a byly předány archivu.

Po zrušení jednotlivých základních organizací byly písemnosti předány na okresní výbor do Rokycan. Například při likvidačním řízení o zrušení ZO ČSPB Radnice byl likvidační komisi OV ČSPB předán spisový materiál, kniha zápisů a razítko, které mělo být komisionálně zničeno. Nelze samozřejmě vyloučit, že na okresní výbor byly předány veškeré písemnosti a že některé ještě nebudou odevzdány potomky činovníků jednotlivých organizací. V zásadě však lze fondy považovat za uzavřené.

Z OV ČSPB Rokycany pak byly písemnosti odevzdány ve dnech 15. 1. 1981 a 10. 12. 1991 do archivu. Při prvním převzetí v roce 1981 (č. př. 242) byly předány celkem 2 balíky, 3 knihy a 23 velkých obálek. Při druhém převzetí o deset let později se jednalo o 6 krabic, 12 šanonů písemností okresního výboru (včetně vmanipulovaných písemností ZO). K převzetí písemností docházelo plynule, zejména zásluhou dobrých vztahů mezi činovnicí OV ČSPB a ředitelem archivu prom. hist. P. Cironisem.

Všechny fondy základních organizací se dochovaly torzovitě. V Mirošově chybí veškeré zápisy ze schůzí a spisy, nekompletní a chybějící jsou rovněž zápisy z Mýta. V Radnicích jsou sice zápisy ze schůzí dochovány poměrně úplně, avšak postrádáme ostatní písemnosti dokládající činnost organizace. Ani v největší organizaci v Rokycanech nemáme nic kromě zápisů ze schůzí a ani ty nejsou kompletní. Zcela chybí zápisy ze schůzí výborových i členských z let 1981 – 1988. Opět jen zápisy se dochovaly z činnosti strašické organizace. Relativně nejlépe je dochovaná organizace zbirožská, kde chybí pouze zápisy z období před rokem 1972.

III. Archivní charakteristika fondů

Veškeré písemnosti základních organizací byla předány Okresním výborem Českého svazu protifašistických bojovníků v Rokycanech (resp. OV SBS) v roce 1981 a 1991.

V archivu pak byly tyto písemnosti uloženy společně s fondem OV ČSPB Rokycany. V průběhu roku 1992 byly veškeré písemnosti OV a s nimi i písemnosti jednotlivých základních organizací uspořádány Mgr. Jindřichem Fajtem, který vyhotovil zároveň i prozatímní inventární seznam. Po tomto zpracování však byly od OV SBS Rokycany předány do archivu další materiály, a tak musel být původní inventární seznam přepracován. Vznikla tak pomůcka k fondu Českého svazu protifašistických bojovníků v okrese Rokycany, která obsahovala fondy OV a ZO ČSPB včetně písemností převzatých dodatečně v letech 1992 – 1994.

Prozatímní inventární seznam po svém dokončení v roce 1994 nebyl předložen ke schválení Státnímu oblastnímu archivu v Plzni. V roce 2004 bylo rozhodnuto, že celý inventář bude přepracován a to tak, že vzniknou dvě pomůcky – skupinový inventář k fondům základních organizací a samostatný inventář okresní organizace.

V roce 2004 proto došlo k vyčlenění písemností základních organizací z původního inventáře. Ve většině případů se dochovaly pouze zápisy ze schůzí, které byly uspořádány chronologicky. Ostatní materiál byl nalezen pouze u ZO Zbiroh, fotografie i doprovodný materiál byly podrobně popsány.

Při pořádání fondů nebyla provedena vnitřní skartace. Rozsahy jednotlivých fondů jsou následující: Mirošov 0,01 bm, Mýto 0,01 bm, Radnice 0,03 bm, Rokycany 0,12 bm, Strašice 0,05 bm, Zbiroh 0,02 bm.

Kategorizace jednotlivých písemností fondu je uváděna na základě zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů. Zápisy ze schůzí byly zahrnuty do I. Kategorie, ostatní písemnosti náleží ke III. kategorii.

Fyzický stav fondů je dobrý.

IV. Stručný rozbor obsahu fondů

Fondy jednotlivých organizací se dochovaly značně torzovitě. Tak například fond ZO ČSPB Mirošov obsahuje pouze podací deník z let 1971-1981, z písemností ZO ČSPB Mýto se zachovalo jen několik zápisů z výročních schůzí z let 1978-1982. Po ZO ČSPB Radnice

zůstalo pouze několik zápisů ze schůzí z let 1968 – 1985. Strašická organizace odevzdala zápisy ze schůzí z let 1961 – 1975 a knihu příjmů a vydání z let 1947 – 1975. Ani situace ve Zbiroze není uspokojivá, ve fondu jsou uloženy pouze zápisy ze schůzí z let 1972-1985 a některé novější dílčí písemnosti.

Fond ZO ČSPB Rokycany tvoří pouze zápisy z členských schůzí (zprávy a hlášení o schůzích, přehledy členské evidence, některé finanční doklady, čestná uznání a vzpomínky členů byly poslány na OV a staly se tak součástí jeho fondu, popř. se nedochovaly), ani tyto zápisy nejsou úplné - chybí z let 1952-1960 a 1980-1988. Nedochovaly se také zápisy MJ SBS v Rokycanech z období prosinec 1948 - září 1949. Podíl na tomto neutěšeném stavu (charakteristickém pro všechny základní organizace ČSPB v okrese Rokycany) měla nekoordinovanost činnosti mezi OV a ZO (ZO zápisy ze schůzí na OV neodevzdávaly, OV jejich odevzdávání - zejména v 50. a 60. letech - nevyžadoval).

I přes torzovitost dochovaných písemností může badatel ve fondech nalézt řadu zajímavých informací.

V. Záznam o uspořádání fondů

Fondy ZO ČSPB Mirošov, Mýto, Radnice, Rokycany, Strašice a Zbiroh uspořádali, inventurní seznam sestavili a úvod zpracovali Mgr. Hana Hrachová a Mgr. Jindřich Fajt v roce 2004 ve Státním okresním archivu v Rokycanech.

Rokycany 23. 3. 2005

Mgr. Hana Hrachová, Mgr. Jindřich Fajt

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Seznam použité literatury a pramenů

Československé dějiny v datech, Praha 1986.

Dobromysl M., Cironis P., Svědectví živých (Vzpomínky vězňů z doby nacistické okupace),
Minulostí Rokycanska 4, 1996, s. 3 – 30.

Dobromysl M., Fajt J., Hrachová H., Historicko-dokumentační komise Českého svazu
bojovníků za svobodu při SOkA Rokycany, Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni
2003, Plzeň 2004, s. 82 – 84.

Malá československá encyklopedie, Praha 1984 – 1987.

Příloha č. 2

Seznam použitých zkratek

bm	běžný metr
ČSOL	Československá obec legionářská
ČSPB	Český svaz protifašistických bojovníků
ČSSPB	Československý svaz protifašistických bojovníků
MJ	místní jednota
MO	místní organizace
MV ČSR	Ministerstvo vnitra České socialistické republiky
OV	okresní výbor
SBS	Svaz bojovníků za svobodu
SZPB	Slovenský zvěz protifašistických bojovníkov
ZO	základní organizace

INVENTÁRNÍ SEZNAMY

ZO ČSPB STRAŠICE

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. č.</u>
I.	Zápisy ze schůzí		
1	Zápisy ze schůzí MO SPB, MO a ZO ČSPB Strašice, včetně podkladových materiálů	29. 1. 1961 - 30. 4. 1975	1
II.	Účetní materiál		
II. 1	Účetní knihy		
2	Knihy příjmů a vydání MJ ČSOL, MJ SBS, MJ a MO SPB, MO a ZO ČSPB Strašice	(1947) 1948 – 1975	K 1

Základní informace o fondu a pomůcce

Název fondu:	Český svaz protifašistických bojovníků – základní organizace Strašice
Značka fondu:	ZO ČSPB Strašice
Časový rozsah:	(1947) 1948 - 1975
Počet evidenčních jednotek:	2 (1 kniha, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v běžných metrech:	0,05
Stav ke dni:	23. 3. 2005
Archivní fond zpracovali:	Mgr. Jindřich Fajt, Mgr. Hana Hrachová
Pomůcku sestavili:	Mgr. Jindřich Fajt, Mgr. Hana Hrachová
Počet stran:	10 (úvod 9, inventární seznam 1)
Počet kusů pomůcky:	5
Schválil:	Mgr. Hana Hrachová, čj. SOAP/07-351/05 30. 5. 2005